

Svar på Remiss av Kultursamhället - Utvecklad samverkan mellan stat, region och kommun SOU 2023:58

Karlskrona kommun har fått "Remiss av Kultursamhället - Utvecklad samverkan mellan stat, region och kommun". I följande dokument presenteras remissyttrande med några kommentarer med koppling till texten.

Regeringen beslutade den 7 juli 2022 att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att genomföra en översyn av kultursamverkansmodellen för kultur i hela landet. Den 20 april 2023 beslutade regeringen om tilläggsdirektiv till utredningen om minskad administrativ resursåtgång. Syftet är att utveckla modellen så att den i ökad grad kan bidra till kultur i hela landet och att de nationella kulturpolitiska målen uppfylls.

Förslaget på detta remissyttrande är framtaget i samverkan mellan olika funktioner inom Kultur- och fritidsförvaltningen. Även kontakt med några externa aktörer har förekommit.

Sammanfattning

Karlskrona Kommun ser att det är oklart hur kommunen skulle påverkas vid införande av de nya lagförslagen samt de föreslagna ändringarna i modellen. Karlskrona kommun ser positiv på utökad dialog med staten och utvecklingen av dialogformerna. Däremot anser kommunen att det finns risk för ökad administrativ börda för regioner och kommuner enligt föreslagen modell. Kommunen ställer sig också kritiskt mot föreslagen för indelning av konst- och kulturområden inom förordningen om statsbidrag till kulturverksamhet. Eftersom förslagen inte tydligt framhäver bibliotekens centrala roll i enlighet med deras primära

uppdrag och inte heller betonar museernas arbete inom kulturmiljöområdet.

Förslaget om en "kulturpåse" för fördelning av statliga medel till regioner och kommuner är generellt positivt men kan också leda till negativa konsekvenser för mindre kommuner. Det kan möjliggöra en positiv och bredare dialog utifrån ett interregionalt perspektiv. Samtidigt finns farhågor om att resursstarka kommuner kommer att ha fördel av modellen på bekostnad av mindre resursstarka kommuner. Vidare anses det positivt att öppna upp möjlighet till flera kulturområden, till exempel gestaltad livsmiljö och världsarv. Däremot anser Karlskrona kommun att en djupare utredning behövs kring finansieringen av dessa nya områden samt eventuellt behov av prioritering.

Behovsanpassa dialogformerna

Enligt utredarnas förslag bör den befintliga dialogen på nationell nivå förändras genom att större fokus läggs på politiska överläggningar än i dag, till vilka även ett urval kommuner framöver bör bjudas in och att kulturrådet bör få i uppdrag att förbereda nationella kulturpolitiska dialogmöten för regeringens räkning. Det ser vi som positivt och ger en ökad flexibilitet och möjlighet till goda dialoger och stöd för utveckling av kulturverksamheten på lokal nivå. Där kan t ex även SKR fungera som en god part. Detta gäller även arbetet med att bredda deltagandet i kulturlivet som beskrivs i förslaget. För att lyckas bra med att bredda deltagandet i kulturlivet krävs inte bara decentraliserad medelsfördelning, utan här måste till en bredare samverkan mellan både stat, region och kommun.

Det är positivt med förslaget om ökad dialog mellan stat och kommun. Exempelvis utifrån Karlskrona kommuns unika förutsättningar med ett världsarv, ett immateriellt kulturarv och ett biosfärområde i kommunen.

1.2 Förslag till förordning om statsbidrag till kulturverksamhet i samverkan

När det gäller indelningen av konst- och kulturområden inom författningsförslaget under 5§, s 18, ställer vi oss frågande varför arkiv, bibliotek och museer hamnat under en egen punkt (2) vid sidan av övriga uppräknade kulturformer. Bibliotekens huvudsakliga uppdrag enligt bibliotekslagen är att arbeta med litteratur och med läsfrämjande och vi upplever det negativt att inte bibliotek finns kopplat till det primära uppdraget. Att inte betona museernas kulturmiljöarbete jämfört med den nuvarande förordningen kan innebära också en risk för försämrat resultat av det kommunala kulturmiljöarbetet samt försämring av världsarvsarbete lokalt.

9 Nya samverkansformer

I betänkandet beskrivs tankarna från utredarna att de förslag som presenteras ska uppnå administrativa förenklingar och minskad detaljstyrning från statens sida. Där föreslås att staten enbart ska efterfråga planer som innefattar faktisk verksamhet som en region, eller de i regionen belägna kommunerna, vill driva i samverkan med staten. Risken som vi ser är att det kan bli tvärtom, att den administrativa hanteringen i stället läggs över på region och kommun och det då kommer att bli ett utökad administrativt arbete på regional och lokal nivå, där det ändå troligtvis behöver finnas både kulturplaner och enligt lag biblioteksplaner.

Utifrån förslaget med mer decentraliserade medel där ett statligt stöd förs ner till region och kommun genom ett nyckeltal/schablonbelopp, ser vi att det kan finnas en påtaglig risk att det läggs ett större ekonomiskt ansvar på regioner och kommuner kring finansiering av olika institutioner. Det övergripande ansvaret kan därmed komma att vila tyngre på regioner och kommuner. Det finns på så sätt en risk att den statliga nivån fransäger sig ansvaret när det gäller rättvisefrågan, att se till att det blir kultur i hela landet.

Karlskrona kommun anser också att det är riskabelt att förlita sig enbart på historiska nyckeltal, såsom föreslaget av utredaren. Dessa nyckeltal är redan en del av vår verklighet och tenderar att vara ganska statiska i jämförelse på tillväxten i kommunen. Trots eventuella nya länsindelningar eller demografiska förändringar har varken staten eller regionen genomfört några omfördelningar baserat på dem.

Detta förslag kan innebära också att statens kunskap och vetenskap i den regionala och lokala kulturen minskar. Karlskrona kommun anser att resonemanget måste utvecklas.

Landets kommuner är olika stora och har olika ekonomiska förutsättningar. I vissa lägen anser vi att det trots allt behövs en statlig insyn och styrning, för att vi inte ska hamna i godtycklighet utifrån regionala och lokala intressen, eller i ekonomiskt svåra lägen.

Biblioteksområdet är ett exempel på ett område, där det behövs ett nationellt ansvar utifrån ett större perspektiv som t ex fjärrlånekedjan/mediehantering, e-medier och nationell katalog. Där behöver staten till och med ta ett större ansvar än som görs idag.

9.2 Villkor för fördelning av statsbidrag

Krav på konstnärlig frihet i förslag till ny lag.

Konstnärlig frihet är en grundförutsättning i de nationella kulturpolitiska målen: *Kulturen ska vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft med yttrandefriheten som grund.* I betänkandet fastställs en definition av konstnärlig frihet. Karlskrona kommun anser dock att lagtexten behöver förtydligas med utgångspunkt från denna definition, så att gränserna mellan politik och konstnärligt utövande/institutioner blir tydligare.

9.3 En breddad modell med en ny anslagsstruktur

När det gäller förslaget att fördela statliga medel ner till regioner och kommuner i en så kallad "kulturpåse", finns

det både för och nackdelar med detta förslag och det får nog ses utifrån typ av verksamhet och kulturform. I betänkandet beskrivs problemet att många kommuner har svårt att hantera mängden riktade statsbidrag till olika områden mot till exempel skolan, kulturskolan och kommunal biblioteksverksamhet. Genom en "kulturpåse" kan det finnas en större frihet att fördela utifrån lokala förutsättningar och behov. Införandet av en kulturpåse kan till exempel vara positiv när det gäller utvecklingen av stöd för professionella kulturarbetare. Detta eftersom det skulle kunna möjliggöra dialog utifrån ett interregionalt perspektiv, i stället för att endast basera det på regionalt eller kommunalt plan.

Men det kan också finnas en risk, som vi ser det, att vissa kulturområden blir mer prioriterade än andra. Det finns också en risk för kommunerna som inte är resursstarka att hamna i ett ansträngt läge och omöjlighet till att hantera dessa kulturpåsar vilket kan leda till en ojämlikhet mellan kommunerna. Karlskrona kommun anser att det måste utredas vidare vilka konsekvenserna förslaget kan få på kommunerna.

När det gäller biblioteksområdet, så visar den rapport som Kulturrådet nyligen har sammanställt på ett stort behov av statligt stöd till den lokala biblioteksverksamheten, när den kommunala finansieringen minskar. Bibliotekens uppdrag enligt bibliotekslagen är betydligt bredare än enbart ur ett kulturperspektiv. Risken finns om medelsfördelningen gällande biblioteken även läggs i "kulturpåsen", att det perspektivet inte framgår lika tydligt på en lokal nivå och den lokala medelsfördelningen utgår/nedprioriteras. Vi menar på att exempelvis Kulturrådet har genom att förenkla krav på ansökningsförfarande och redovisning kunnat visa på att det även går att göra statlig bidragshantering relativt enkel. Därför ställer vi oss tveksamma till att finansiering till biblioteksverksamhet ska ingå i "kulturpåsen", och förordar att ett öronmärkt anslag till utveckling av folkbibliotekens verksamhet ligger kvar på statlig nivå med en fortsatt hantering av Kulturrådet.

I betänkandet föreslår utredarna att det införs att även fördela medel till helt nya områden om parterna är överens om det. Karlskrona kommun ställer sig positiv till att nya område kan tillföras. Ett exempel på nytt kulturområde utöver gestaltad livsmiljö som är av intresse för Karlskrona är världsarvet. I modellen är det dock oklart hur nya områden skulle kunna inkluderas i modellen. Det kan finnas en risk i att lägga nya verksamhetsområde om det inte samtidigt tillförs extra medel för att ta om hand och främja de nya verksamhetsområdena. Karlskrona kommun anser därför att resonmenaget måste utvecklas kring finansieringen, möjlighet till mer resurser samt eventuellt behov av prioritering.

Världsarvet i kultursamverkansmodellen

Karlskrona kommun saknar i betänkandet världsarven och dess roll för kultur- och samhällsutveckling. De 15 världsarven i Sverige, inklusive Örlogsstaden Karlskrona, är landets – och en del av världens - mest unika natur- och kulturarv. Världsarvens nämns utifrån kulturmiljövårdande insatser runt om i landet som finansieras av Länsstyrelserna och RAÄ. Detta exkluderar världsarvens roll som en motor i kulturutveckling. Den nationella världsarvsstrategin fastställer olika mål för utveckling av världsarvsarbete, vilka knyter an till de nationella miljö- och kulturpolitiska målen om hållbarhet, om bevarande, användande och utvecklande av kulturarvet. Genom att göra världsarven till plattformar för att visa på natur- och kulturarvets betydelse för hållbar utveckling kan man redan idag se en positiv påverkan på uppfyllandet av både nationella och internationella riktlinjer. Karlskrona kommun anser därför att världsarvet borde lyftas i kultursamverkansmodellen samt utifrån dess roll i kulturutveckling på nationell, regional och lokal nivå.